

НОРМИ ПРАВА, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ, У СИСТЕМІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

LEGAL NORM, WHICH REGULATE THE ORGANIZATION AND FUNCTIONING COMPULSORY EXECUTION OF DECISION IN UKRAINE, IN THE SYSTEM OF LEGISLATION OF UKRAINE

Сергієнко Н.А., к.ю.н.,

старший викладач кафедри публічного та приватного права

Київський університет імені Бориса Грінченка

Наукова стаття присвячена дослідженню місця правових норм, які регулюють організацію та здійснення примусового виконання рішень в Україні, у системі законодавства України. У статті проаналізовано підходи різних науковців-юристів до законодавства, яким регулюється організація та здійснення примусового виконання рішень, зокрема в контексті того, що таке законодавство містить правові норми різноманітної галузевої належності. Звернута увага на те, що взаємодія виконавця з деякими суб'єктами виконавчого процесу, які не є суб'єктами владних повноважень (зокрема зберігачем майна, оператором електронного торгового майданчика, організатором торгів, банками), базується на договірній основі такої взаємодії (навіть якщо йдеться про державного виконавця). Установлено, що приписи нормативно-правових актів, які встановлюють порядок взаємодії виконавців з тими чи іншими органами державної влади/посадовими особами/іншими суб'єктами (наприклад, органами поліції, прикордонної служби, митної служби, нотаріусами тощо), регулюючи відповідну взаємодію, не випадають із площини відповідних галузей законодавства (наприклад, адміністративного, митного, законодавства про нотаріат тощо). Однак водночас їх можна відносити й до законодавства про організацію та здійснення примусового виконання рішень, адже їх приписами регулюються відповідні аспекти примусового виконання рішень. Узагальнено, що сукупність нормативно-правових актів, у яких містяться норми права, які регулюють організацію та здійснення примусового виконання рішень в Україні, становлять комплексну галузь законодавства України – законодавство про організацію та здійснення примусового виконання рішень (виконавче законодавство). Оскільки суть виконавчого процесу зводиться до сукупності дій суб'єктів виконавчого процесу, які врегульовані нормами права, спрямованих прямо чи опосередковано на примусове виконання рішення суду, іншого органу (посадової особи), то ця діяльність і відображає здійснення примусового виконання рішень. Отже, норми права, які містяться в нормативно-правових актах і якими регулюється виконавчий процес в Україні, відносяться до законодавства про організацію та здійснення примусового виконання рішень.

Ключові слова: норми права, примусове виконання, система законодавства, здійснення примусового виконання рішень, організація примусового виконання рішень.

The scientific article is devoted to exploration the place of legal norms, which regulate the organization and functioning compulsory execution of decisions in Ukraine, in the system of legislation of Ukraine. In the article the approaches of different scientist-lawyers to the legislation, that regulates the organization and functioning compulsory execution of decisions, are analyzed, especially, that this legislation contains legal norms from different branches of legislation. In the scientific article the attention is put on that fact, that interaction among executor and some other subjects of executive process, whom are not the subjects of authority (namely, custodian of property, operator of electronic trade platform, convener of trade, banks) is based on conventional ground (even though, we talk about public executor). In the article there are stated that prescriptions of legal acts, which establish the order of interaction among executors with government bodies / public officials, other subject (for example, police, border service, customs service, notaries etc.), being the regulators of this interaction, aren't out of sphere of respective branches of legislation (for example, administrative, customs legislation, legislation on notary). In the same time they can be stated also as the act of legislation on organization and functioning compulsory execution of decisions. In the article is summarized, that the set of legal acts, that contain norms for regulation the organization and functioning compulsory execution of decisions in Ukraine, form complex branch of Ukrainian legislation – legislation on regulation the organization and functioning compulsory execution of decisions in Ukraine (executive legislation). As far as the essence of executive process focuses on set of acts of subjects of executive process, that regulated by legal norms, having direct or indirect target in compulsory execution of court or other body (official subject) decision, it is possible to state, that this acts displays process of compulsory execution. That is why, legal norms, which are contained in legal acts and by which executive process in Ukraine is regulated, belonged to legislation on organization and functioning compulsory execution of decisions.

Key words: legal norms, compulsory execution, the system of legislation, processing compulsory execution of decisions, organization of compulsory execution of decisions.

Примусове виконання рішень було й залишається вагомим елементом у забезпеченні прав, свобод, інтересів осіб, у контексті чого воно має бути ефективним. Багато в чому така ефективність пов'язана з якістю правового регулювання сфери організації та здійснення примусового виконання рішень судів, інших органів (посадових осіб). Окремі аспекти наведеної тематики були предметом вивчення багатьох учених-юристів, серед яких – В.В. Ярков, П.В. Макушев, С.В. Щербак та інші науковці. Однак і юридична теорія, і практика не стоять на місці, а тематика залишається актуальною, що зумовлює потребу нових наукових поглядів щодо місця правових норм, які регулюють організацію та здійснення примусового виконання рішень, у системі вітчизняного законодавства.

Метою статті є аналіз місця норм права, які регулюють організацію та здійснення примусового виконання рішень в Україні, у системі законодавства України.

В.В. Ярков зазначає, що виконавче законодавство є комплексним правовим утворенням, яке поєднує в собі

норми різної галузевої належності, що в підсумку й визначає компетенцію відповідного органу державної влади [1]. Цей учений-юрист пояснює: норми про судовий контроль за діяльністю судових приставів-виконавців, про порядок видачі виконавчих листів судами, про поворот виконання – це, відповідно, частина цивільного чи арбітражного процесуального законодавства. Норми про порядок проведення торгів – частина цивільного законодавства. Значна частина норм про організацію процесу виконання – адміністративно-процесуального характеру, і в цьому сенсі відноситься до сфери спільного ведення [1]. Дійсно, законодавство, яким регулюється організація та здійснення примусового виконання рішень, містить правові норми різноманітної галузевої належності. Чимало питань, пов'язаних із організацією та здійсненням примусового виконання рішень (як такі, вирішення яких створює потенційну можливість для початку виконавчого процесу, наприклад, щодо поновлення пропущеного строку на пред'явлення виконавчого документа до виконання, видачу дубліката

виконавчого документа; так і такі, вирішення яких необхідно в ході виконання рішення, наприклад, затвердження мирової угоди, укладеної в процесі виконання, надання відстрочки/розстрочки виконання тощо), вирішуються судом. А норми права, якими регулюється вирішення цих питань, містяться як в актах, якими регулюється відповідна юрисдикційна діяльність суду (зокрема Цивільний процесуальний кодекс (далі – ЦПК) України, Господарський процесуальний кодекс (далі – ГПК) України, Кодекс адміністративного судочинства (далі – КАС) України, Кримінальний процесуальний кодекс (далі – КПК) України), так і власне порядок примусового виконання рішень (Закон України «Про виконавче провадження», Інструкція з організації примусового виконання рішень). Особливо яскраво аспект різної галузевої належності норм права, якими регулюється організація та здійснення примусового виконання рішень, прослідковується через зріз нормативно-правових актів, які встановлюють порядок взаємодії виконавців з тими чи іншими органами державної влади/посадовими особами/іншими суб'єктами (наприклад, органами поліції, прикордонної служби, митної служби, нотаріусами тощо). Приписи цих нормативно-правових актів, регулюючи відповідну взаємодію, не випадають із площини відповідних галузей законодавства (наприклад, адміністративного, митного, законодавства про нотаріат тощо), але, у зв'язку з тим що ними регулюється той чи інший аспект примусового виконання рішень, є підстави відносити їх і до площини законодавства про організацію та здійснення примусового виконання рішень. У цьому ракурсі В.В. Ярков резюмує, що за своїми юридичними ознаками виконавче провадження являє собою комплексну галузь російського законодавства, яка об'єднує норми, що регулюють виконавче провадження й відносяться до сфери здійснення як судової, так і виконавчої влади [2, с. 53]. З одного боку, хотілося б погодитися з пропонуванням цим науковцем висновком у світлі наведеного вище. Проте воно видається дещо вузьким, адже в ході примусового виконання рішень виконавець взаємодіє не лише з представниками відповідних гілок влади, а й з іншими суб'єктами, наприклад, нотаріусами (зокрема й приватними), банками. А здійснення ними своєї діяльності, у тому числі й у контексті взаємодії з виконавцем у виконавчому процесі, не зводиться до здійснення судової чи виконавчої влади. Крім того, ведучи мову про взаємодію виконавця з деякими суб'єктами виконавчого процесу (зокрема зберігачем майна, оператором електронного торгового майданчика, організатором торгів, банками), варто говорити про договірну основу такої взаємодії (навіть якщо йдеться про державного виконавця). Отже, про реалізацію влади тут не йдеться.

Учені-юристи, розглядаючи питання виконавчого процесу загалом і правової належності норм права, які його регулюють, часто посилаються на наукові розробки М.К. Юкова, який уперше в радянській цивільно-правовій науці порушив питання про якісну окремішність виконавчого провадження від судового провадження зокрема. Однак варто звернути увагу, що в цьому контексті вчені-юристи звертають увагу на різні аспекти наукового надбання вказаного вченого-процесуаліста. Зокрема, В.В. Ярков відмічає, що М.К. Юков у 1975 році поставив питання про розгляд норм виконавчого законодавства (саме законодавства – *примітка наша*) як комплексної галузі, яка має юридичну цілісність і специфіку [2, с. 52]. Натомість у С.В. Щербак віднаходимо, що вперше систематично галузі виконавчого права й правової природи виконавчого провадження фундаментально розробив радянський процесуаліст М.К. Юков [1, с. 22–23] (посилання на це джерело наводить С.В. Щербак у науковій статті, тут подається зі збереженням її посилання – *примітка наша*), який у 1975 році висунув концепцію самостійності норм, що регулюють виконавче провадження, і запропонував розглядати їх сукупність як галузь права [3, с. 30] (саме

галузі права – *примітка наша*). У цьому ж ракурсі (контекст галузі права) розглядає погляди М.К. Юкова на виконавче право й М.Є. Жагліна [4, с. 51]. Натомість Я.П. Горбунова звертає увагу, що М.К. Юков дійшов висновку, що сукупність норм, які регулюють відносини з виконання рішень юрисдикційних органів, являють собою відособлений правовий інститут галузевого характеру – виконавче право. На його думку, ця галузь має специфічний предмет правового регулювання, власні принципи, особливий метод правового регулювання, а також положення, які є «наскрізними» для всієї галузі. Водночас варто наголосити, що М.К. Юков не вважав виконавче право самостійною галуззю права. Указану сукупність правових норм учений розглядав як «вторинне утворення цивільного процесуального права», а одним із суб'єктів відносин, які тут складаються, називав суд [2, с. 91–97; 3, с. 16–19; 5, с. 32] (посилання на це джерело наводить Я.П. Горбунова у науковій статті, тут подається зі збереженням її посилання – *примітка наша*). Варто зауважити, що суд не завжди є невідмінним суб'єктом правовідносин у виконавчому процесі, примусове виконання рішення може відбуватися й без його участі (зокрема якщо немає потреби вирішувати питання, пов'язані з примусовим виконанням, що відносяться до виключної компетенції суду, немає скарг щодо законності виконавчого процесу).

С.В. Щербак зазначає, що в сучасній юридичній літературі та практиці термін «виконавче провадження» використовується в кількох значеннях: 1) як назва галузі законодавства, що регулює діяльність при примусовому виконанні рішень судів та інших юрисдикційних органів; 2) як назва конкретної справи, що перебуває у відділі державної виконавчої служби та має свій реєстраційний номер; 3) як назва навчальної дисципліни, предметом якої є вивчення питань примусового виконання рішень [6, с. 15]. П.В. Макушев оперує поняттям «законодавства про виконання рішень», розглядаючи ознаки виконавчого процесу (він указує, що виконавчий процес урегульовується нормами законодавства про виконання рішень) [7, с. 11]. Поняття «законодавство про виконавче провадження» вживається й у наукових працях С.Я. Фурси в контексті регулювання його нормами суспільних відносин, що виникають у процесі примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів між особами, які вчиняють виконавчі дії, і сторонами виконавчого провадження й особами, які сприяють державному виконавцеві в учиненні виконавчих дій [8, с. 13]. Щоб розуміти місце норм права, які регулюють організацію та здійснення примусового виконання рішень, у системі законодавства України, варто звернутися до теоретичних основ системи законодавства.

Під системою законодавства можна розуміти цілісний і погоджений комплекс нормативно-правових приписів, що містяться в законах, і розподілений залежно від предмета й метода правового регулювання по галузях та інститутах законодавства [9, с. 317]. Відтак, суть системи законодавства – це угруповання норм права, якими врегульовані відповідні правовідносини, а критерієм такого угруповання є предмет і метод регулювання відповідних правовідносин.

Правовідносини, що мають місце при організації та здійсненні примусового виконання рішень, характеризуються відносною різноманітністю їх складу (це поліаспектне процесуальне правовідношення (наприклад, як власне щодо здійснення виконавчого процесу, так і суміжних процесуальних діяльностей – вирішення судом окремих питань, що виникають у процесі примусового виконання рішень); і поліаспектне матеріальне правовідношення (мова йде й про організацію та правовий статус органів та осіб, що здійснюють примусове виконання рішень, і про правову основу їх взаємодії з різними суб'єктами, які, не будучи зацікавленими в результатах примусового виконання

рішень, сприяють цьому)), суб'єктив; специфічними властивостями; відносною визначеністю їх загального об'єкта: загалом усе правовідношення, що має місце при організації та здійсненні примусового виконання рішень, здійснюється з приводу примусового виконання рішення. Таким чином, загальний предмет регулювання норм права в контексті виконання судових рішень можна визначити як організацію та здійснення примусового виконання рішень. У контексті методу, то серед науковців-юристів нерідко зустрічається думка, що методом виконавчого процесу є санкціонований примус. Наприклад, С.Я. Фурса та С.В. Щербак указують, що загальний метод правового регулювання виконавчих правовідносин не можна вважати диспозитивним. В основі методу врегулювання лежить санкціонування державою і стягувачем застосування примусу до зобов'язаної особи. Тому принцип санкціонування державою дій, спрямованих на порушення прав боржника на недоторканність його житла, права власності тощо, є визначальним. Звідси випливає загальна назва методу правового регулювання виконавчих правовідносин, а саме «санкціонований примус» [10, с. 30–31]. Навіть якщо взяти окремо зріз виконавчого процесу (тобто саме контекст здійснення примусового виконання рішень, опустивши контекст організації), то не всі правовідносини, що складаються в цьому процесі, будуть характеризуватися санкціонованим примусом як методом правового регулювання. Зокрема, як зазначено вище, взаємодія виконавця з деякими суб'єктами виконавчого процесу (наприклад, зберігачем майна, оператором електронного торгового майданчика, організатором торгів, банками) має договірну основу. У виконавчому процесі наявні не лише імперативні, а й диспозитивні начала, що відображається й на його методах.

У ракурсі вивчення галузевої належності норм права, які регулюють виконавчий процес в Україні, варто звернути увагу на Класифікатор галузей законодавства України, затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 02.06.2004 № 43/5 [11]. Згідно із цим нормативно-правовим актом, виконавче провадження відображено в рубриці цивільного процесуального законодавства. Проте детальний аналіз наведеного нормативно-правового акта свідчить, що законодавцем норми права, які регулюють виконання судових рішень, ухвалених у порядку різних судових юрисдикцій, віднесено до галузей законодавства, норми права яких регулюють порядок ухвалення таких рішень. Наприклад, у рамках галузі під назвою «Адміністративне законодавство. Адміністративний процес», що має шифр 080.000.000, виділена підгалузь «Виконання рішень суду» (шифр 080.010.060); у рамках галузі «Господарсько-процесуальне законодавство» (шифр 100.000.000) виділена підгалузь «Виконання рішення, ухвали, постанови господарського суду» (шифр 100.080.000) [11]. Але наведене неповною мірою корелюється з суттю виконавчого процесу, а виконання рішень несудових юрисдикційних органів (посадових осіб), організація діяльності приватних виконавців (вони не відносяться до органів державної влади/місцевого самоврядування, тому їх неможливо розглянути в пропозиційній у згаданому Класифікаторі галузі законодавства «Основні конституційного ладу», у межах якої представлені органи державної влади, органи місцевого самоврядування) узагалі залишилися поза такою класифікацією.

На думку О.Ф. Скакун, галузь законодавства – це сукупність (група) нормативно-правових актів, що об'єднані спільною належністю до одного виду або сфери правового регулювання й характеризуються єдністю змісту, форми й системних зв'язків нормативних приписів, логічно поділених на інститути законодавства [9, с. 321]. На думку Ю.Л. Бошицького й інших юристів-дослідників, галузь законодавства – це система нормативно-правових актів, які регулюють однорідну сферу суспільних відносин, що становлять предмет регулювання [12, с. 44]. Якщо екстрапо-

лювати наведене вище на сферу організації та здійснення примусового виконання рішень, то можна дійти висновку, що норми права, якими регулюється ця сфера суспільних відносин, становлять галузь вітчизняного законодавства. На користь цього також свідчить таке (за основу взято ознаки галузі права, запропоновані О.Ф. Скакун [9, с. 321–322]):

1) наявність основних нормативно-правових актів, якими регулюються основні питання сфери організації та здійснення примусового виконання рішень (Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» – його норми передбачають основи організації примусового виконання рішень в Україні; Закону України «Про виконавче провадження» – його норми визначають порядок здійснення примусового виконання рішень в Україні). Базою законодавства про організацію та здійснення примусового виконання рішень в Україні є Конституція України, приписи ч. ч. 1–2 ст. 129-1 якої визначають, що судові рішення є обов'язковим до виконання, держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Визначення рішень, що підлягають примусовому виконанню на підставі відповідних виконавчих документів, наводиться в Законі України «Про виконавче провадження»;

2) сукупність актів, об'єднаних за предметом правового регулювання, яким є сфера якісно однорідних суспільних відносин, – сфера організації та здійснення примусового виконання рішень регулюється значною кількістю нормативно-правових актів різної галузевої належності й різної юридичної сили. Наприклад, це й вищезазвані Закони України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та «Про виконавче провадження»; ЦПК України, ГПК України, КАС України, КПК України – ці НПА містять значну кількість норм права щодо вирішення судом питань, пов'язаних із примусовим виконанням рішень (наприклад, про поновлення пропущеного строку на пред'явлення виконавчого документа до виконання, про надання відстрочки виконання рішення тощо), забезпечення законності при примусовому виконанні рішення (розгляд скарг на рішення, дії, бездіяльність виконавця, посадових осіб органів ДВС), ці норми права кореспондують із приписами Закону України «Про виконавче провадження». Інструкція з організації примусового виконання рішень визначає окремі питання організації та здійснення виконання рішень, деталізує процедуру примусового виконання. Деталізація процедури реалізації арештованого майна регламентована Порядком реалізації арештованого майна [13]. Чималий масив законодавства про організацію та здійснення примусового виконання рішень становлять нормативно-правові акти, які регулюють питання взаємодії виконавців з іншими суб'єктами при примусовому виконанні рішень. Наприклад, Порядок взаємодії Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України та органів і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів [14], визначає механізм взаємодії Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України з державними, приватними виконавцями при проведенні виконавчих дій щодо примусового виконання. Порядок взаємодії органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, та органів Державної прикордонної служби України під час здійснення виконавчого провадження [15] визначає правовий механізм узгодження дій органів та осіб, які здійснюють примусове виконання рішень, та органів Державної прикордонної служби України в разі застосування щодо осіб заходів тимчасового обмеження у праві виїзду з України або заборони в'їзду в Україну з використанням відповідної бази даних Держприкордонслужби;

3) єдність змісту об'єднаних актів – єдність принципів правового регулювання, єдність джерел формування

норм, спільність основних положень. У цьому контексті варто згадати, що в основних актах законодавства про організацію та здійснення примусового виконання рішень наявні бланкетні норми, які відсилають до інших НПА цієї галузі законодавства, де врегульовані особливості вчинення відповідних виконавчих дій тощо. Наприклад, приписи ч. 2 ст. 61 Закону України «Про виконавче провадження» передбачають, що порядок проведення електронних торгів визначається Міністерством юстиції України. Проведення електронних торгів регулюється нормами Порядку реалізації арештованого майна, який затверджений Наказом Міністерства юстиції України 29.09.2016 № 2831/5 [13];

4) єдність форми – акти усередині галузі (кодекси, закони) повинні бути зовні впорядковані таким чином, щоб становити єдине ціле. Така цілісність наявна в законодавстві про організацію та здійснення примусового виконання рішень як в аспекті вертикалі, так і в аспекті горизонталі. В аспекті вертикалі таких НПА можна констатувати таку структуру: Конституція України (визначає обов'язковість виконання судового рішення, загальні засади діяльності органів державної влади, їх посадових осіб (органи ДВС – це органи державної влади, державний виконавець – посадова особа органу державної влади) – органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень і в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України), Закони України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» і «Про виконавче провадження» (визначають правовий механізм організації та здійснення примусового виконання рішень), підзаконні НПА, якими деталізується процедура примусового виконання рішень (Інструкція з організації примусового виконання рішень) загалом або окремі аспекти такої процедури (наприклад, проведення електронних торгів регулюється нормами Порядку реалізації арештованого майна, який затверджений Наказом Міністерства юстиції України 29.09.2016 № 2831/5). У горизонтальному зрізі можна вести мову про 1) (на рівні Основного Закону): Конституцію України; 2) (на рівні законів України): вищенаведені Закони України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та «Про виконавче провадження», ЦПК України, ГПК України, КАС України, КПК України – окремі їх норми регулюють вирішення судом питань, пов'язаних з примусовим виконанням рішень, забезпечення законності виконавчого процесу; 3) (на рівні підзаконних НПА): НПА, якими деталізується процедура здійснення примусового виконання рішень загалом, учинення окремих виконавчих дій, взаємодія виконавців з іншими суб'єктами (наприклад, Інструкція з організації примусового виконання рішень, Порядок взаємодії Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України та органів і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів);

5) системні зв'язки актів усередині певної галузі з актами інших галузей законодавства через нормативні приписи, що містяться в цих статтях. Такі системні зв'язки, як видається, найбільш яскраво ілюструються на прикладі пов'язаності приписів Закону України «Про виконавче провадження» та ЦПК України, ГПК України, КАС України, КПК України. Наприклад, у нормі ч. 1 ст. 31 Закону України «Про виконавче провадження» йдеться про право виконавця або сторони виконавчого провадження звернутися до суду, який видав виконавчий документ, із заявою

про роз'яснення відповідного рішення. А порядок реалізації цього права, процедура розгляду відповідної заяви регламентовані ст. 271 ЦПК України;

б) формально-логічний поділ законодавства на інститути законодавства. У цьому ракурсі в законодавстві про організацію та здійснення примусового виконання рішень було б логічно вести мову про законодавство про організацію та здійснення примусового виконання рішень (виконавчий процес). Проте структура приписів НПА цієї сфери специфічна: їх приписи тією чи іншою мірою регулюють як організацію, так і здійснення примусового виконання рішень. Наприклад, Закони України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та «Про виконавче провадження» містять норми, які тією чи іншою мірою регулюють як організаційний, так і процесуальний аспекти примусового виконання рішень. Зокрема, приписи ст. 4 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» передбачають принципи діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців. А основна діяльність виконавців – це примусове виконання рішень. Отже, принципи, на які було посилення вище, стосуються здійснення примусового виконання рішень. Натомість у ст. 2 Закону України «Про виконавче провадження» наводяться принципи виконавчого провадження (вони не тотожні принципам діяльності виконавців, хоча збіг деяких із них і наявний). Інструкція з організації примусового виконання рішень регламентує здебільшого процедуру примусового виконання рішень, проте в п. 3 розділу I цього НПА міститься перелік органів ДВС, що стосується організаційного аспекту примусового виконання рішень. Тож оскільки структура приписів НПА галузі організації та здійснення примусового виконання рішень специфічна: їх приписи тією чи іншою мірою регулюють як організацію, так і здійснення примусового виконання рішень, то доцільно вести мову саме про цілісне сприйняття цієї галузі законодавства (без подальшої чіткої диференціації НПА на ті, що регулюють організацію примусового виконання рішень, і ті, що регулюють здійснення примусового виконання рішень).

Ураховуючи наведене, беручи до уваги поняття комплексних галузей законодавства як галузей, спрямованих на урегулювання не однорідних, а різнорідних суспільних відносин (адміністративних, фінансових, цивільних, трудових, підприємницьких тощо) за допомогою поєднання норм різних галузей права (господарське законодавство, транспортне законодавство, ювенальне законодавство, муніципальне (комунальне) законодавство тощо) [9, с. 322], можна вести мову, що сукупність нормативно-правових актів, у яких містяться норми права, що регулюють організацію та здійснення примусового виконання рішень в Україні, становить комплексну галузь законодавства України – законодавство про організацію та здійснення примусового виконання рішень (виконавче законодавство). Ураховуючи суть виконавчого процесу як сукупності діянь суб'єктів виконавчого процесу, які врегульовані нормами права, спрямовані прямо чи опосередковано на примусове виконання рішення суду, іншого органу (посадової особи), можна стверджувати, що ця діяльність і відображає здійснення примусового виконання рішень. Отже, норми права, які містяться в нормативно-правових актах і якими регулюється виконавчий процес в Україні, відносяться до законодавства про організацію та здійснення примусового виконання рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Яркков В.В. Арбитражный процесс : учебник. Москва : Волтер Клувер, 2006. URL: http://referat-dejure.narod.ru/olderfiles/1/kniga_yarkov_2008_tg.pdf (дата звернення: 23.07.2020).
2. Яркков В.В. Развитие гражданского исполнительного права России: краткий очерк. *Університетські наукові записки*. 2006. № 1 (17). С. 51–70.

3. Щербак С.В. Виконавчий процес в Україні: правова природа. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2013. № 2 (9). С. 30–34.
4. Жаглина М.Е. Исполнительное производство на современном этапе состояние и развитие. Вестник Воронежского института МВД России. 2014. № 4. С. 49–56.
5. Горбунова Я.П. Предпосылки развития и сущность концепции исполнительного права в Российской Федерации. *Journal of scientific research publications*. 2013. № 1. С. 31–48.
6. Щербак С.В. Зміст виконавчого процесу. *Правовий вісник УАБС*. 2011. № 2 (5). С. 15–19.
7. Макушев П.В. Державна виконавча служба в Україні: адміністративно-правове дослідження : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Запоріжжя : Запорізький національний університет Міністерства освіти і науки України, 2017. 34 с.
8. Фурса С.Я. Формування теоретичних основ виконавчих процесуальних правовідносин: сутність, система, ознаки, та класифікація. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Юридичні науки»*. 2013. № 95. С. 12–16.
9. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. 4-те видання допов. і перероб. Київ : Алерта, 2013. 524 с.
10. Фурса С.Я., Щербак С.В. Виконавче провадження в Україні : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2002. 480 с.
11. Класифікатор галузей законодавства України, затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 02.06.2004 № 43/5. *Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v43_5323-04?find=1&text=виконав#w1_5 (дата звернення: 27.07.2020).
12. Мала енциклопедія теорії держави і права / за заг.ред. Ю.Л. Бошицького. Київ : Видавництво Європейського університету, 2010. 368 с.
13. Порядок реалізації арештованого майна, затверджений Наказом Міністерства юстиції України 29.09.2016 № 2831/5. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1301-16#Text> (дата звернення: 24.07.2020).
14. Порядок взаємодії Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України та органів і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, затверджений Наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України від 30.01.2018 № 64/261/5. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0140-18#Text> (дата звернення: 24.07.2020).
15. Порядок взаємодії органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, та органів Державної прикордонної служби України під час здійснення виконавчого провадження, затверджений Наказом Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України від 30.01.2018 № 256/5/65. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0133-18#n10> (дата звернення: 24.07.2020).